

การส่งเสริมการทำกิจวัตรประจำวันโดยวิธีการสอนแบบ TEACCH

สำหรับเด็กออทิสติก

วรวิทย์ สุพรรณชนะบุรี
สุภารัตน์พิชา ปิยะธรรมวรากุล

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องส่งเสริมการทำกิจวัตรประจำวันโดยวิธีการสอนแบบ TEACCH สำหรับเด็กออทิสติก การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลการทำกิจวัตรประจำวันของเด็กออทิสติกก่อนและหลังใช้วิธีการสอนแบบ TEACCH

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กออทิสติกที่เข้ารับการกระตุ้นพัฒนาการที่ศูนย์พัฒนาการบ้านครูอ้อ (บริษัท CDCS จำกัด) จำนวน 3 คน ได้มาโดยได้รับการตรวจและวินิจฉัยจากแพทย์ลงความเห็นว่าเป็นเด็กออทิสติกสมควรได้รับการกระตุ้นพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง เด็กไม่สามารถทำกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเองครบขั้นตอน และเป็นเด็กที่ได้รับการอนุญาตจากผู้ปกครองของเด็กในการเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสังเกตการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันและแผ่นภาพ TEACCH ฝึกปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยบันทึกจากแบบสังเกตการณ์ปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน โดยใช้เวลาทดลอง 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน วันละ 15 นาที โดยผู้วิจัยนำมาหาค่าเฉลี่ย แล้วนำมาเสนอในรูปแบบตารางและกราฟ

*นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาเพื่อการพัฒนา เอกจิตวิทยาการศึกษาศึกษาพิเศษ ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

**รองศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์ วิชาพื้นฐานการศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา

ผลการวิจัยพบว่า

หลังจากได้รับการฝึกปฏิบัติกิจวัตรประจำวันโดยวิธีการสอนแบบ TEACCH ผลการทำกิจวัตรประจำวันของเด็กออทิสติกก่อนและหลังใช้วิธีการสอนแบบ TEACCH มีความแตกต่างกัน โดยหลังใช้วิธีการสอนแบบ TEACCH เด็กสามารถปฏิบัติกิจวัตรได้เพิ่มมากขึ้น เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันทั้ง 3 ระยะ

บทนำ

เด็กออทิสติกคือเด็กที่มีความผิดปกติของพัฒนาการทางระบบประสาท ความบกพร่องดังกล่าวมีผลกระทบต่อพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้าน ภาษา การสื่อสาร การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและพฤติกรรม (เพ็ญแข ลีมศิลา, 2540 หน้า 23) เด็กออทิสติก เป็นเด็กที่มีภาวะความเบี่ยงเบนในพัฒนาการ 3 ด้าน คือ ลักษณะด้านสังคม ด้านการสื่อสารทางภาษา และด้านพฤติกรรมและความสนใจ โดยมีแยกตัวอยู่ตามลำพังในโลกของตนเอง มีพฤติกรรมซ้ำ ๆ บางอย่าง เล่นของเล่นไม่เป็น ชนอยู่ไม่นิ่ง และทำร้ายตนเอง เป็นต้น ลักษณะบางอย่างจะปรากฏให้เห็นได้ตั้งแต่วัยแรก และจะสามารถวินิจฉัยได้ในอายุ 2 – 3 ปี ขึ้นไป เด็กออทิสติกอาจมีพฤติกรรมระดับสติปัญญาแตกต่างกัน ตั้งแต่สติปัญญาต่ำกว่าปกติช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ไปจนถึงเรียนเก่ง สามารถจบการศึกษาระดับปริญญาเอกได้ (จุฑามาส วรโชติกัจจร, 2554 หน้า 2)

ความผิดปกติเหล่านี้เป็นปัญหาสำหรับเด็กออทิสติก ทำให้เด็กไม่สามารถเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมรอบตัว เหมือนเด็กทั่วไปในวัยเดียวกัน ปิดกั้นพัฒนาการ ที่ต้องเจริญก้าวหน้าไปตามวัย ปิดกั้นการเรียนรู้ที่สำคัญในด้านต่างๆ เป็นอุปสรรคในการพัฒนาตนเอง และการดำรงชีวิตเป็นอย่างมากโดยเฉพาะเด็กออทิสติกในระดับปฐมวัย ความผิดปกติทำให้เด็กไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมประจำวันเหมือนเด็กปกติทั่วไปได้ ถ้าเด็กไม่ได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้องและเหมาะสมจากผู้ที่เกี่ยวข้อง อาจทำให้เกิดปัญหากับตัวเด็กเองและครอบครัว ปัญหาทั้งสังคม และขยายวงกว้างไปถึงประเทศ ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องต้องหาวิธีการช่วยเหลือ โดยจัดการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของเด็กแต่ละคน โดยเริ่มจากการพัฒนาตั้งแต่ทักษะพื้นฐานในชีวิตประจำวัน ให้เด็กช่วยเหลือตนเองได้ (อโรชา ธรรมศิริ, 2551 หน้า 2-3)

การฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเอง คือ การจัดกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องกิจวัตรประจำวัน ให้เด็กสามารถทำได้ด้วยตนเองเต็มความสามารถที่เขาอยู่ (ศรีสมร กสิวัฒน์, 2540 หน้า 25) ซึ่งการฝึกทักษะที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน การช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันเป็นเรื่องสำคัญต่อเด็ก เพื่อให้เด็กสามารถเรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ตั้งแต่การอาบน้ำ การแปรงฟัน หวีผม การรับประทานอาหารเช้า ล้างมือ เข้าห้องน้ำ เด็กออทิสติกส่วนใหญ่จะต่อต้านการกระทำดังกล่าว การสอนให้ช่วยเหลือตนเองต้องสอนโดยการกระเจจางานออกเป็นขั้นตอนจากง่ายไปหายาก (จุฑามาส วรโชติกำจร, 2554 หน้า 93) ซึ่งการฝึกทักษะในชีวิตประจำวันสำหรับเด็กออทิสติก ควรสอนในเรื่องต่อไปนี้ 1) ควรให้เด็กรู้จักสิ่งของเครื่องใช้ที่ต้องใช้ในกิจกรรมนั้น ๆ ก่อน จนสามารถหยิบจับหรือชี้สิ่งของแต่ละอย่างได้ถูกต้อง จึงสาธิตวิธีการใช้ในกิจกรรมอื่น ๆ ต่อไป 2) ควรฝึกให้เด็กสามารถช่วยเหลือตนเองตามขั้นตอนที่ละน้อยในการแปรงฟัน การล้างหน้า การอาบน้ำ เด็กออทิสติกทุกคนจะรู้สึกภูมิใจเมื่อสามารถทำความสะอาดร่างกายได้ด้วยตนเอง 3) การฝึกการแต่งกาย ควรใช้เสื้อผ้าที่เป็นฝ้ายดี จึงจะทำให้เด็กทำตามด้วยตนเองได้ง่าย เพื่อเสริมแรงจูงใจให้เด็ก เป็นการเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะเข้าโรงเรียนต่อไป เด็กออทิสติกส่วนใหญ่สามารถถอดเสื้อผ้าและกางเกงได้อย่างรวดเร็วโดยไม่ต้องฝึกสอน แต่ไม่สามารถสวมเสื้อผ้าและกางเกงเองได้ สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ (2548 ก หน้า 14 - 18)

จุดมุ่งหมายหลักของโปรแกรมทิกซ์ คือ มุ่งเน้นช่วยเหลือ และสนับสนุน พัฒนาการของเด็กออทิสติกให้ประสบความสำเร็จเต็มตามศักยภาพ ส่วนประกอบหลักสำคัญของโปรแกรมทิกซ์ คือ การสอนที่มีโครงสร้างชัดเจน โดยใช้จุดเด่นหรือโครงสร้างลักษณะพื้นฐานของออทิสติกมาส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ และการสอนด้วยการมองเห็น เด็กออทิสติกจะเรียนรู้ได้ดีด้วยการใช้สายตาจากของจริงแล้ว ภาพเป็นสื่อการสอนที่เหมาะสมที่สุด การใช้ภาพประกอบขั้นตอนในการเรียนการสอน จะทำให้เด็กออทิสติกเข้าถึงบทเรียนได้ง่าย เรียนรู้ได้เร็วขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ศูนย์การศึกษาพิเศษจังหวัดชัยนาท กล่าวไว้ว่า เด็กออทิสติกเป็นเด็กที่สื่อสารได้ดีทางการใช้สายตา แต่สื่อสารได้ไม่ดีทางการฟัง จึงควรใช้สายตาให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เมื่อเด็กเข้าใจสิ่งที่

มองเห็นได้ด้วยสายตาจะช่วยให้เด็กมีการรับรู้ดีขึ้น เข้าใจสิ่งที่ต้องการจะสื่อสาร การเรียนการสอนที่จะเป็นขั้น ๆ ง่าย ๆ ประมาณ 2 – 3 ขั้นตอน จะทำให้เด็กเรียนรู้ได้ดี

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา การส่งเสริมการทำกิจวัตรประจำวันโดยวิธีการสอนแบบ TEACCH สำหรับเด็กออทิสติก เพื่อพัฒนาศักยภาพเด็กออทิสติกต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบผลการทำกิจวัตรประจำวันของเด็กออทิสติกก่อนและหลังใช้วิธีการสอนแบบ TEACCH

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กออทิสติกที่เข้ารับการกระตุ้นพัฒนาการที่ศูนย์พัฒนาการบ้านครูอ้อ (บริษัท CDCS จำกัด) จำนวน 10 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กออทิสติกที่เข้ารับการกระตุ้นพัฒนาการที่ศูนย์พัฒนาการบ้านครูอ้อ (บริษัท CDCS จำกัด) จำนวน 3 คน ได้มาโดย

2.1 ได้รับการตรวจและวินิจฉัยจากแพทย์ลงความเห็นว่าเป็นเด็กออทิสติกสมควรได้รับการกระตุ้นพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง

2.2 เด็กไม่สามารถทำกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเองครบขั้นตอน

2.3 เป็นเด็กที่ได้รับการอนุญาตจากผู้ปกครองของเด็กในการเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวันโดยวิธีการสอนแบบ TEACCH

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เด็กออทิสติกได้รับการส่งเสริมการทำกิจวัตรประจำวันโดยวิธีการสอนแบบ TEACCH

2. เป็นแบบอย่างเพื่อนำไปปรับใช้ กับกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก
ออทิสติก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชนิด คือ

1. แบบสังเกตการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน
2. แผ่นภาพ TEACCH ฝึกปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวม
ด้วยตนเอง โดยแบ่งเป็น 3 ช่วง ดังนี้

1. ขั้นตอนการทดลอง ผู้วิจัย ทำการสังเกตและบันทึกการปฏิบัติกิจวัตร
ประจำวัน โดยใช้แบบสังเกตการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ผู้วิจัยนำผลการบันทึกจากแบบ
สังเกตการณ์ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันที่ผู้วิจัยสังเกตนำมาหาค่าเฉลี่ย แล้วนำเสนอใน
รูปแบบตารางและกราฟ

2. ขั้นทดลอง ผู้วิจัยใช้คู่มือการฝึกปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน โดยใช้ TEACCH
Program โดย ผู้วิจัยสังเกตและบันทึกการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน โดยใช้การ
สังเกตการณ์ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันขณะที่ให้เด็กปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ผู้วิจัยนำผล
การบันทึกจากแบบสังเกตการณ์ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันที่ผู้วิจัยสังเกตนำมาหาค่าเฉลี่ย
แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางและกราฟ

3. ขั้นหลังการทดลอง ผู้วิจัยทำการสังเกตและบันทึกการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน
ทั้ง 3 กิจกรรมโดยใช้แบบสังเกตการณ์ปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ผู้วิจัยนำผลการบันทึก
จากแบบสังเกตการณ์ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันที่ผู้วิจัยนำมาหาค่าเฉลี่ย แล้วนำมาเสนอใน
รูปแบบตารางและกราฟ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยการส่งเสริมการทำกิจวัตรประจำวัน โดยวิธีการสอนแบบ TEACCH สำหรับเด็กออทิสติก สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ผลการทำกิจวัตรประจำวันของเด็กออทิสติกก่อนและหลังใช้ วิธีการสอนแบบ TEACCH มีความแตกต่างกัน โดยหลังใช้วิธีการสอนแบบ TEACCH เด็กสามารถปฏิบัติกิจวัตรได้เพิ่มมากขึ้น เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันทั้ง 3 ระยะ สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนี้ คือ นักเรียนคนที่ 1 ระยะก่อนการทดลองค่าเฉลี่ย เท่ากับ 5.08 คะแนน ระหว่างการทดลองค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.06 คะแนน และหลังการทดลองค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.41 คะแนน นักเรียนคนที่ 2 ระยะก่อนการทดลองค่าเฉลี่ย เท่ากับ 5.91 คะแนน ระหว่างการทดลองค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.26 คะแนน และหลังการทดลองค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.33 คะแนน และนักเรียนคนที่ 3 ระยะก่อนการทดลองค่าเฉลี่ย เท่ากับ 6.16 คะแนน ระหว่างการทดลองค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.59 คะแนน และหลังการทดลองค่าเฉลี่ย เท่ากับ 9.58 คะแนน

สรุปและอภิปรายผล

หลังจากได้รับการฝึกปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน โดยวิธีการสอนแบบ TEACCH ผลการทำกิจวัตรประจำวันของเด็กออทิสติกก่อนและหลังใช้ วิธีการสอนแบบ TEACCH มีความแตกต่างกัน โดยหลังใช้วิธีการสอนแบบ TEACCH เด็กสามารถปฏิบัติกิจวัตรได้เพิ่มมากขึ้น เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันทั้ง 3 ระยะ สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนี้ คือ นักเรียนคนที่ 1 ระยะก่อนการทดลองค่าเฉลี่ย เท่ากับ 5.08 คะแนน ระหว่างการทดลองค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.06 คะแนน และหลังการทดลองค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.41 คะแนน นักเรียนคนที่ 2 ระยะก่อนการทดลองค่าเฉลี่ย เท่ากับ 5.91 คะแนน ระหว่างการทดลองค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.26 คะแนน และหลังการทดลองค่าเฉลี่ย เท่ากับ 9.33 คะแนน และนักเรียนคนที่ 3 ระยะก่อนการทดลองค่าเฉลี่ย เท่ากับ 6.16 คะแนน ระหว่างการทดลองค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.59 คะแนน และหลังการทดลองค่าเฉลี่ย เท่ากับ 9.58 คะแนน แสดงให้เห็นว่า การฝึกปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน โดยใช้วิธีการสอนแบบ TEACCH สามารถเพิ่มการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันของเด็กออทิสติกได้ ทั้งนี้อาจเป็น

เพราะเมื่อฝึกปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน โดยใช้วิธีการสอนแบบ TEACCH เด็กออทิสติกสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้เพิ่มขึ้น แสดงว่าภาพช่วยให้เด็กเห็นตัวแบบที่ปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน เด็กจึงสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันเพิ่มขึ้นได้ ภาพช่วยดึงดูดความสนใจของเด็ก เกิดความสนุกสนานร่าเริง จูงใจในการเรียน ผู้เรียนได้เห็นภาพใกล้เคียงกับความเป็นจริง มีรายละเอียดชัดเจน มีองค์ประกอบที่ดี ถ่ายทอดลักษณะตรงกับความเป็นจริง มุ่งจุดสำคัญเพียงจุดเดียว สีและภาพสมจริง สังกะต่ง่าย ภาพมีขนาดพอดีช่วยเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้ที่เป็นนามธรรมให้กับผู้เรียนซึ่งเด็กสามารถรับรู้ได้ดี และการใช้ภาพยังสอดคล้องกับความสามารถของเด็ก

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัยเรื่องการส่งเสริมการทำกิจวัตรประจำวัน โดยวิธีการสอนแบบ TEACCH สำหรับเด็กออทิสติก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. การฝึกปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของเด็กออทิสติกโดยใช้วิธีการสอนแบบ TEACCH สามารถทำให้เด็กปฏิบัติกิจวัตรประจำวันเพิ่มขึ้น ครูผู้สอนหรือผู้ปกครองควรใช้วิธีการสอนแบบ TEACCH เพื่อเพิ่มพฤติกรรมในการปฏิบัติกิจกรรมในด้านอื่น ๆ ต่อไป
2. การใช้ วิธีการสอนแบบ TEACCH ครูผู้สอนหรือผู้ปกครอง ควรกำหนดภาพที่ใช้ในโครงสร้างของงาน นั่นคือขั้นตอนทำงานที่ชัดเจนและเข้าใจได้ง่าย ให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ครูผู้สอนหรือผู้เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษควรนำการฝึกปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน โดยใช้วิธีการสอนแบบ TEACCH ของเด็กออทิสติก ไปปรับใช้เพื่อเพิ่มพฤติกรรมในด้านอื่น ๆ ของเด็กออทิสติกต่อไป

เอกสารอ้างอิง

คณะทำงานคลินิกจิตเวชเด็กและวัยรุ่น. (2546). คู่มือฝึกและดูแลเด็กออทิสติกสถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี. กรุงเทพฯ: กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข.

จุฑามาส วรโชติกำจร. (2554). ความรู้เรื่องออทิสติกสำหรับผู้ปกครอง. สงขลา: ชานเมืองการพิมพ์.

เพ็ญแข ลิ่มศิลา. (2540). การวินิจฉัยโรคออทิสซึม. สมุทรปราการ: โรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์.

อโรชา ธรรมศิริ. (2551). การฝึกปฏิบัติกิจกรรมประจำวันของเด็กออทิสติกโดยใช้ภาพและการเสริมแรง. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Tan-Chua Boon Hong. (2001). Planning Physical Exercises for Children with Autism using Structured Teaching in the TEACCH Approach. *ARC, Newsletter 2 (3)*